

УДК 001.891:[378:614.253.5] "2008/2019"(477.42-25)ЖМІ

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ МЕДСЕСТРИНСТВА В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВО-ПРИКЛАДНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ ЖИТОМИРСЬКОГО МЕДИЧНОГО ІНСТИТУТУ ЗАПЕРІОД 2008-2019 рр.

**Шатило В.Й., Заболотнов В.О., Гордійчук С.В.,
Киричук І.М., Гришук С.М., Богдан О.В.**

Житомирський медичний інститут Житомирської обласної ради

NURSING DEVELOPMENT STRATEGY IN UKRAINE BASED ON THE RESULTS OF APPLIED SCIENTIFIC RESEARCH OF MASTER STUDENTS OF ZHYTOMYR MEDICAL INSTITUTE OVER THE PERIOD OF 2008-2019

**Shatylo V.Y., Zabolotnov V.O., Gordiychuk S.V.,
Kyrychuk I.M., Gryshchuk S.M., Bogdan O.V.**

Zhytomyr Medical Institute Zhytomyr Regional Council

Abstract. *The article reveals the experience of Master students training with specialization in "Nursing" at Zhytomyr Medical Institute over the period of 2008-2019. The objects of intellectual property created by Master students based on the results of their scientific research are presented. On the basis of educational research, scientific metric indicators the analysis of quality of Master students training is carried out. As a result, four levels of the formed scientific competences are defined.*

The directions of scientific research in nursing and their significance for health care are presented.

Keywords: *Master student, nurses, research, health care.*

Актуальність. Світова практика визначає вагому роль в охороні здоров'я суспільства медичних сестер, в той же час його професійний потенціал використовується не в повній мірі. Важливими складовими більш широкого використання медичних сестер є їх рівень освіти, професійної майстерності, компетентності тощо. Отже актуальними є питання якості підготовки медичних сестер в бакалавраті і магістратурі, особливо актуальним є наукова складова як засіб науково-обґрунтованого розвитку медсестринства в державі з метою підвищення ролі медсестер в охороні здоров'я населення і покращення доступності до медичних послуг.

Матеріали і методи дослідження. Під час аналізу використані результати і матеріали більш як десятирічного досвіду підготовки студентів в магістратурі спеціальності «Медсестринство» Житомирського медичного інституту ЖОР.

Застосовано методи системного підходу, оцінки об'єктів інтелектуальної власності з використанням наукометричних коефіцієнтів, проспективний та ретроспективний аналіз.

Мета дослідження. Оцінити якість підготовки студентів в магістратурі Житомирського медичного інституту, намітити подальші кроки на удосконалення науково-дослідницької стратегії розвитку медсестринства і покращення доступності до якісних медичних послуг.

Результати. Матеріали розвитку медсестринства викладені в монографії, яка стала основою дослідження з використанням додаткових джерел наукової літератури. Монографія видана в 2020 році в м. Житомирі.

Монографія рекомендована до друку Вченою радою Житомирського медичного інституту.

Рецензентами монографії стали науковці з різних наукових напрямків в т.ч. і за кордоном:

Слабкий Геннадій – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри охорони здоров'я Ужгородського національного університету;

Вознюк Олена – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогічних інновацій Житомирського державного університету імені Івана Франка;

Ярослав Станчак – доктор філософії з медицини (PhD), доцент факультету гуманітарних і соціальних наук Університету імені Яна Коменського, Братіслава, Словаччина.

У монографії висвітлено результати наукових досліджень виконаних студентами магістратури зі спеціальності 223 «Медсестринство» в період 2008-2019 рр. під час навчання в Житомирському медичному інституті.

Монографія передбачає інформування науковців, організаторів охорони здоров'я і керівників медсестринськими службами, лікарів, медсестер, інших фахівців з медичною освітою та студентства зі стратегією, науковими напрямками, тематикою та результатами науково-дослідницької роботи, яка проводиться в напрямку науково обґрунтованого розвитку медсестринської освіти і практики.

В передмові монографії, яка присвячена **145-річчю від Дня заснування** навчального закладу, зазначено, що Житомирський медичний інститут Житомирської обласної ради бере свій початок від Волинської школи фельдшерів, яка почала функціонувати 2 лютого 1875 року.

У цілому, за час своєї діяльності, навчальний заклад підготував близько 50 тисяч медичних працівників.

Визначною віхою в історії навчального закладу стало перетворення медичного коледжу в Житомирський інститут медсестринства (2006-2007 рр.).

В 2008 році, за дорученням МОЗ України, співробітники інституту медсестринства забезпечили узгодження і затвердження в Міністерстві освіти і науки, Міністерстві економіки, Міністерстві праці і соціального захисту стандарт освіти, - магістра зі спеціальності «Сестринська справа», який був зареєстрований в Міністерстві юстиції .

В 2008 році Житомирський інститут медсестринства відкрив ліцензію і розпочав підготовку магістрів зі спеціальності «Медсестринство», - звідси бере початок наукових досліджень студентів магістратури Житомирського медичного інституту, які покладені в основу монографії.

Монографія складається з передмови, трьох розділів, висновків, авторського покажчика, предметного покажчика, списку використаних джерел наукової літератури.

В розділі I викладена стратегія наукових досліджень у Житомирському медичному інституті.

Крім загальних теоретичних викладок про науку, як спосіб пізнання, наука розглядається і як засіб підвищення якості вищої освіти.

В I розділі представлено «Положення про наукову діяльність, порядок проведення досліджень, порядок апробації досліджень і публічного захисту».

В цьому ж розділі представлено методологію підготовки соціологічних досліджень, дотримання біоетичних норм, академічної доброчесності тощо.

Далі подаються методики наукових досліджень, які рекомендовані і були використані при проведенні досліджень магістрами, в тому числі: системного аналізу, дослідницькі стратегії зіставлення, аналізу рядів динаміки, хронометражу, проспективного і ретроспективного наукового дослідження, моделювання, стратегія оцінки об'єктів інтелектуальної власності з використанням наукометричних коефіцієнтів тощо.

В II розділі представлено тематику наукових досліджень, захищених публічно перед Державною екзаменаційною комісією в 2010-2019 рр. випускниками магістратури Житомирського медичного інституту.

В період 2010-2019 рр. було захищено 165 магістерських робіт. Матеріали подані у вигляді таблиці, в якій наведено дані:

- прізвище студента – здобувача магістерського ступеня;
- тема наукового дослідження;
- науковий керівник здобувача.

Аналізом магістерських досліджень визначено, що вони мають науково-прикладний характер і в своїй більшості мають вагоме значення для практичної охорони здоров'я.

Наукові дослідження виконані студентами магістратури, обґрунтовують ті з напрямків розвитку медсестринства, які на думку студентів та їх наукових керівників мають першочергове значення для розбудови медсестринства, як складової галузі охорони здоров'я та медсестринської освіти і практики.

Це теми:

- забезпечення загальнодоступною медсестринською допомогою населення;
- розроблення основ і методичних аспектів медсестринської освіти;
- менеджмент і управління в медсестринстві;
- якість медсестринських послуг;
- профілактика соціально-значимих захворювань;
- стандартизація медсестринських втручань, методологія розробки протоколів і стандартів;
- вивчення впливу соціальних, екологічних чинників і способу життя на здоров'я людини;
- нормативно-правове забезпечення діяльності і розвитку медсестринства та інш.

Важливо відмітити, що всі дослідження проводяться медсестрами та націлені, з точки зору медсестри, на удосконалення медсестринської допомоги і обов'язково завершуються практичними рекомендаціями на подальший розвиток науки, освіти і підвищення якості медичної допомоги.

В III розділі представлено об'єкти інтелектуальної власності створені студентами магістратури Житомирського медичного інституту.

При цьому констатується, що починаючи з 2008 року по 2019 рік 165 студентів магістратури створили та опублікували в наукових і професійних виданнях, апробували на науково-практичних конференціях, з'їздах, конгресах в Україні і за кордоном 1 тисячу 161 об'єкт інтелектуальної власності (статті, тези, методичні рекомендації, розділи монографій, програми, функціонально-організаційні системи, моделі тощо).

В середньому на одного магістра припадає 7 об'єктів інтелектуальної власності за час навчання в магістратурі, - тобто, за 2 роки навчання.

Характеристика об'єктів інтелектуальної власності

№ з/п	Назва показника	Кількість об'єктів інтелект, власності	Питома вага M±m, %
1	Загальна кількість об'єктів інтелектуальної власності	1161	100,0±0,0
2	Кількість опублікованих статей	267	23,0±1,3
3	Кількість опублікованих тез доповідей	867	74,7±1,4
4	Кількість опублікованих робіт у виданнях, що входять до наукометричних баз: Web of Sciences, Scopus, Core Collection, Google scholar, Index Copernicus, РИНЦ.	9	0,8±0,3
5	Кількість публікацій у закордонних виданнях	33	2,8±0,5
6	Кількість опублікованих статей англійською мовою	52	4,5±0,6
7	Кількість опублікованих робіт у фахових виданнях	38	3,3±0,5

8	Кількість підручників, посібників, монографій і розділів монографій, методичних рекомендацій, інформаційних листів тощо	27	2,1±0,4
9	Кількість розроблених функціонально-організаційних систем і моделей удосконалення якості надання медичної допомоги	82	7,1±0,8
10	Кількість розроблених опитувальників для медико- соціологічних досліджень	135	11,5±1,0

В монографії наводяться приклади високої якості магістерських досліджень, в тому числі їх апробація на Всеукраїнських науково-практичних конференціях з міжнародною участю та на науково-практичних конференціях за кордоном.

Отже, можемо констатувати, що студенти магістратури беруть участь у формуванні унікальних наукових знань, за участі науково-педагогічних працівників Житомирського медичного інституту, - що виокремлює медсестринство серед інших професій, як окремої спеціальності, та сприяють підвищенню якості сестринської діяльності та якості педагогічних аспектів діяльності медичних сестер. Потрібно наголосити, що лідери в наукових дослідженнях, - це лідери в реформі медсестринства, - їх потрібно берегти, з них формувати команди реформаторів-лідерів медсестринства.

На сьогодні магістри-медсестри очолюють медсестринські служби на посадах медичних директорів з медсестринства, є викладачами в медичних коледжах та викладачами на кафедрах сестринської справи, - і це тільки початок і приклад змін в медсестринстві.

За результатами проведених досліджень, ступеню сформованості наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства, створених об'єктах інтелектуальної власності – на підставі зазначених наукометричних показників науково-педагогічними працівниками інституту запропоновано визначити 4 рівні підготовки магістрів: початковий (репродуктивний), середній (адаптивний), достатній (конструктивний) і високий(креативний).

Нижче наводимо розподіл випускників магістратури за наукометричними показниками:

Початкового (репродуктивного) рівня- характеризуються ступенем наукової активності при виконанні дослідження, підготовкою і оцінкою якості захисту магістерської роботи, - не менше 2 доповідей з публікацією тез у збірниках наукових праць та НПК всеукраїнського або регіонального рівнів,- 1,2%.

Середній (адаптивний) рівень- характеризується підготовкою і якісним захистом магістерської роботи, 3-5 доповідей з публікацією тез у збірниках наукових праць НПК всеукраїнського та регіонального рівнів,- 20%.

Достатній (конструктивний) рівень- характеризується якісним захистом магістерської роботи, наявністю 5-7 доповідей з публікацією тез у виданнях всеукраїнських та міжнародних наукових форумів, наявністю дипломів за кращу наукову розробку на всеукраїнських та міжнародних наукових форумах,- 70%.

Високий (креативний) рівень характеризується якісним захистом магістерської роботи, наявністю 7 і більше доповідей на всеукраїнському та міжнародному рівнях; наявністю дипломів за кращу наукову розробку; наявністю 1 і більше публікацій іноземною мовою за вимогами, які надають можливість для включення публікації до фондів міжнародних наукометричних баз, та наявністю в студента магістратури ORCID,- 8,8%.

Наш досвід підготовки магістрів медсестринства на протязі 10 років показує, що більшість студентів досягають третього рівня – 70%.

Але є студенти, які мають 30 і більше наукових робіт (публікацій), - їх прізвища є в монографії, також в повному переліку представлені їх наукові доробки. Це також, уже майбутні лідери в медсестринстві.

В цьому ж аспекті можемо поінформувати, що два випускники магістратури спеціальності «Медсестринство» медичного інституту вже захистили науковий ступінь кандидата наук, але по спеціальності «Педагогіка», в той же час теми наукових робіт присвячені удосконаленню підготовки медичних сестер освітніх ступенів бакалавра і

магістра і зазначені науковці на даний час вже є науково-педагогічними працівниками Житомирського медичного інституту.

Випускники магістратури працюють викладачами в медичних коледжах в багатьох областях України, є керівниками сестринських служб на посадах медичних директорів з медсестринства, Головних медсестер, медсестер-координаторів, та інш., що засвідчує якісну їх підготовку і важливість цих фахівців в галузі охорони здоров'я держави.

На завершення в монографії робиться висновок, що створені об'єкти інтелектуальної власності на основі проведених наукових досліджень студентів магістратури; випуск на протязі 10 років Українського журналу «Магістр медсестринства» (міжнародний науковий індекс ISSN2618-1592, присвоєний у 2018 році Міжнародним центром періодичних видань у Парижі та внесений до міжнародної бази даних періодичних видань), журналу «Вісник Житомирського медичного інституту» та засновані інститутом щорічні науково-практичні конференції «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи» (в 2020 році проведено одинадцяті НПК), - суттєво збагачують Галузь знань «Охорона здоров'я» і сприяють розбудові вітчизняної наукової школи з медсестринства.

І саме головне, - магістри медсестринства, при дійсно науковому підході до їх підготовки, можуть вносити вклад в науково-обґрунтований розвиток медсестринства в Державі.

В свою чергу, Держава, Міністерство охорони здоров'я України повинні виробити такі механізми, щоб медсестри з освітніми ступенями магістра були затребувані в суспільстві, в системі охорони здоров'я і могли реалізувати свої знання в практичній охороні здоров'я, в освітній галузі і в науці.

Висновок

Систематизований та узагальнений матеріал науково-прикладних досліджень, формування наукових і професійних компетенцій під час навчання в магістратурі засвідчує, що в Житомирському медичному інституті напрацьовано значний і багатий досвід підготовки в магістратурі професійних і кваліфікованих фахівців сестринської справи для проведення наукової та освітньої діяльності, менеджменту і управління сестринськими службами, розвитку медсестринства, підвищення якості медичної допомоги для забезпечення потреб людини в медичній допомозі і збереження здоров'я.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дубасенюк, О. А., 2018. Методологія та методи науково-педагогічних досліджень: навчально-методичний посібник. Житомир: Полісся. 256 с
2. Шатило В.Й., Свиридюк В.З., Свиридюк В.В., 2018. Наукові дослідження магістрів медсестринства та їх оцінка за наукометричними критеріями /В.Й. Шатило, В.З. Свиридюк, В.В. Свиридюк. //Магістр медсестринства. №2(20).
3. Шатило В. Й., Свиридюк В.В., Свиридюк В.З., 2017. Оцінка наукових досліджень магістрів медсестринства засобами наукометрії. /В.Й. Шатило, В.В. Свиридюк, В.З. Свиридюк. //Магістр медсестринства. №2(18). с. 5-25.
4. Шатило, В.Й., Свиридюк, В.В., Свиридюк В.З., 2017. Оцінка ефективності наукових досліджень магістрів медсестринства засобами сучасних інноваційних наукометричних технологій. /В.Й. Шатило, В.В. Свиридюк, В.З. Свиридюк. //Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи». Житомир: Полісся, с. 4.
5. Шатило, В.Й., Махновська, І.Р., Свиридюк, В.З., 2016. Сучасні підходи До підготовки медичних сестер. /В.Й. Шатило, І.Р. Махновська, В.З. Свиридюк. //Матеріали наук. прак. конф. з міжнародною участю «Вища освіта в медсестринстві: Проблеми і перспективи». Житомир 20-21 жовтня 2016 р. За ред. В.Й. Шатила. // Житомир: Полісся, с.4-8.
6. Шатило, В.Й., Свиридюк, В.В., Свиридюк, В.З., 2016. Наукометрична складова наукової комунікативної компетентності магістрів медичних спеціальностей /В.Й. Шатило,

В.В. Свиридюк, В.З. Свиридюк. //Матеріали XIII Всеукр. наук, практ. конф. з міжнар. участю «Актуальні питання якості медичної освіти». Тернопіль: Укрмедкнига с. 192-193.

REFERENCES

1. Dubaseniuk, O. A., 2018. Metodolohiia ta metody naukovo-pedahohichnykh oslidzhen: navchalno-metodychnyi posibnyk. Zhytomyr: Polissia. 256 s
2. Shatylo V.I., Svyrydiuk V.3., Svyrydiuk V.V., 2018. .Naukovi doslidzhennia mahistriv medsestrynstva ta yikh otsinka za naukometrychnymy kryteriiamy /V.I. Shatylo, V.3. Svyrydiuk, V.V. Svyrydiuk. //Mahistr medsestrynstva. №2(20).
3. Shatylo V. Y., Svyrydiuk V.V., Svyrydiuk V.3., 2017. Otsinka naukovykh doslidzhen mahistriv medsestrynstva zasobamy naukometrii. /V.I. Shatylo, V.V. Svyrydiuk, V.3. Svyrydiuk. //Mahistr medsestrynstva. №2(18). s. 5-25.
4. Shatylo, V.I., Svyrydiuk, V.V., Svyrydiuk V.Z., 2017. Otsinka efektyvnosti naukovykh doslidzhen mahistriv medsestrynstva zasobamy suchasnykh innovatsiinykh naukometrychnykh tekhnolohii. /V.I. Shatylo, V.V. Svyrydiuk, V.3. Svyrydiuk. //Materialy Vsukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu «Vyshcha osvita v medsestrynstvi: problemy i perspektyvy». Zhytomyr: Polissia, s. 4.
5. Shatylo, V.I., Makhnovska, I.R., Svyrydiuk, V.3., 2016. Suchasni pidkhody Do pidhotovky medychnykh sester. /V.I. Shatylo, I.R. Makhnovska, V.3. Svyrydiuk. //Materialy nauk. prakt. CONF. z mizhnarodnoiu uchastiu «Vyshcha osvita v medsestrynstvi: Problemy i perspektyvy». Zhytomyr 20-21 zhovtnia 2016 r. Za red V. Y. Shatylo. // Zhytomyr: Polissia, s.4-8.
6. Shatylo, V.I., Svyrydiuk, V.V., Svyrydiuk, V.3., 2016. Naukometrychna skladova naukovoï komunikatyvnoï kompetentnosti mahistriv medychnykh spetsialnosti / V.I. Shatylo, V.V. Svyrydiuk, V.3. Svyrydiuk. // Materialy XIII Vseukr. nauk, prakt. CONF. z mizhnar. uchastiu «Aktualni pytannia yakosti medychnoi osvity». Ternopil: Ukrmedknyha s. 192-193.

УДК: 338.46:61

ПІДГОТОВКА МОЛОДШИХ МЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ: ВИПРОБУВАННЯ НА МІЦНІСТЬ

Волосовець О.П.

Вчена медична рада МОЗ України,

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Лук'яненко О.В.

Медичний директор Житомирської обласної дитячої клінічної лікарні

TRAINING OF JUNIOR MEDICAL SPECIALISTS IN UKRAINE AND IN THE WORLD: STRENGTH TEST

Oleksandr Volosovets

Academic Medical Council of the Ministry of Health of Ukraine,

Bogomolets National Medical University

Oksana Lukianenko

Medical director of Zhytomyr Regional Children's Clinical Hospital

Abstract. *Due to the global trend of increasing demand for nurses, the level of health care in many countries, especially those with low development indices, is under significant threat in the context of the COVID-19 pandemic due to the progression of migration processes and possible reduction in access to health care.*